

Kirkegårds konkurrencen i Herning

Kirkegårdsinspektør Holger C. Nielsen

I maj 1964 indbød Menighedsrådenes Kirkegårdsudvalg i Herning nordiske havearkitekter og arkitekter til at deltage i en offentlig idé-konkurrence om en ny kirkegård i Herning.

Dommerkomiteen bestod af 9 medl.

For Herning Kirkegårdsudvalg:

R. Bækgaard, stadsingeniør, formand for kirkegårdsudvalget.

M. Kragh-Schwarz, fabrikant.

Søren Krogh, kirkegårgsværge.

I. M. Ringaa, togfører.

For Dansk Havearkitektforening:

Georg Georgsen, professor, havearkitekt, Sorø.

Sven Hansen, havearkitekt, Gentofte.

For Foreningen af Kirkegårdsinspektører i Danmark:

Holger Nielsen, kirkegårdsinspektør, Kgs. Lyngby.

For Danske Arkitekters Landsforbund:
Johan Pedersen, afdelingsarkitekt

D.A.L.

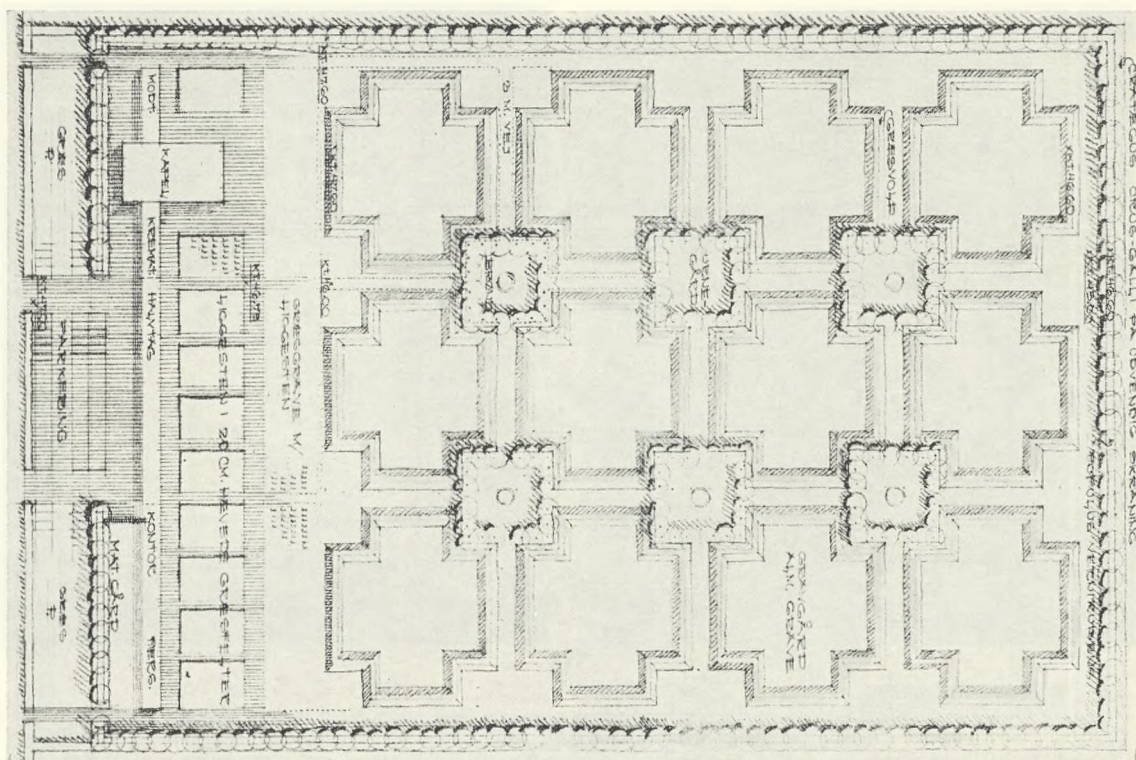
For De Øvrige Nordiske Havearkitekt- og Arkitektforbund:

Svend A. Hermelin, trädgårdsarkitekt, Stockholm.

Ved fristens udløb den 7. oktober 1964 var der indkommet 52 forslag, der alle var programmæssigt udførte.

Arealet til den nye kirkegård ligger i et næsten fladt terræn og er 200×300 m med den længste udstrækning øst—vest og med et svagt fald mod øst. Arealet er uden anden beplantning end nogle gamle værdiløse granhegn. De konkurrerende var derfor henvist til at skulle skaffe kirkegården et kraftigt læ fra såvel vest som nord. Konkurrencen omfattede kun kirkegårdsanlægget, men med plads afsat til kapel, kontor og økonomibygninger samt et plantemagasin. Konkurrencens formål var at fremskaffe forslag til en smuk og god plan for kirkegården, på et fornuftigt økonomisk grundlag, samt et kirkegårdsanlæg med en nem og klar orientering. Hovedindgangen skulle etableres ved Gullestrupvej og ønskedes udformet i et i landskabeligt henseende smukt indgangsparti, ligesom der var visse krav med hensyn til parkeringspladser. Det var en forudsætning, at 1. præmievinderen skulle overdrages den endelige projektering af kirkegården.

144. 2. præmie:
 Høvearkitekt Knud
 Lund-Sørensen
 og arkitekterne
 Edstrand og
 Thyrring.

Konkurrencedeltagernes opfattelse af hvordan kirkegården i Herning skulle udformes var meget forskellig, langt den største part af forslagene var traditionelt udformede, og selv om mange af disse indeholdt interessante enkeltheder, kunne man ikke sige, at de gav udtryk for en bærende idé. Kun et fåtal af deltagerne havde forsøgt at bane nye veje, hvilket dog er det, man trakter efter ved udskrivning af en idé-konkurrence.

Dommerkomiteens generelle betragtninger.

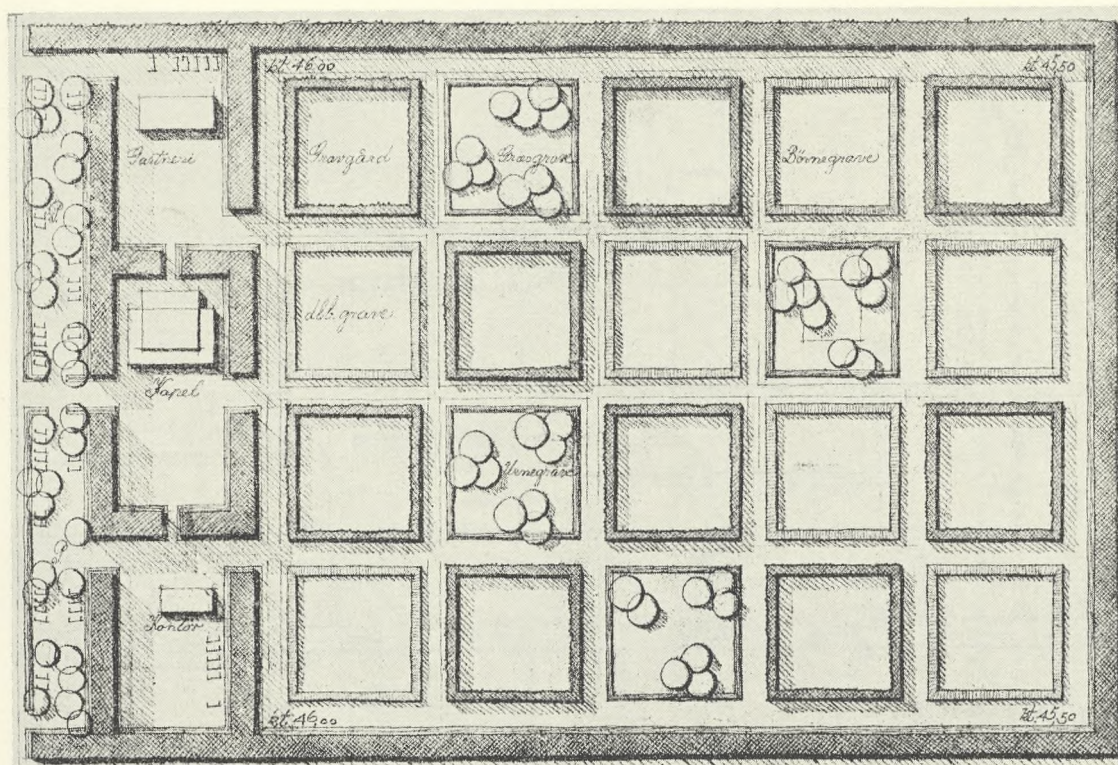
Herning by er under stærk udvikling. Omkring år 2000 ventes byen at have ca. 50.000 indbyggere. Den eksisterende kirkegård vil i løbet af 4—5 år være fuldt udnyttet, hvorfor en ny kirkegård må planlægges. Gennem en offentlig nordisk konkurrence har Herning kirkegårdsudvalg ønsket at få denne opgave belyst.

De nordiske arkitekter og høvearkitekter har vist denne konkurrence betydelig interesse. Der indkom 52 forslag, som bærer præg af en grundig gennearbejdning af den foreliggende opgave, og som har givet en værdifuld belystning af problemerne omkring planlægningen af den nye kirkegård.

Det areal, der er afsat til formålet, er ca. 6 ha og beliggende i et område, der mod syd afgrænses mod et villakvarter og mod nord-øst og øst til et grønt område, der strækker sig fra stadionanlægget til Herningsholm å.

Terrænet er uden bevægelse af nogen art og har kun en spredt og ikke særlig værdifuld beplantning. Ved bedømmelse af de indsendte forslag har dommerkomiteen lagt afgørende vægt på, at der ved udformningen er taget al muligt hensyn til de klimatiske forhold, som navnlig er karakteriseret ved den fremherskende vestenvind. Det er komiteens opfattelse, at disse afgørende hensyn bedst tilgodeses ved beplantning eller jordvolde, der på en karakterfuld måde kan afgrænse arealet og skabe den lævirkning, som i så høj grad er ønskelig. Dommerkomiteen må tillige tillægge det afgørende betydning, at kirkegårdens enkelte elementer er sammensat til en organisk helhed med en klar hoveddisposition, som tilgodeser de kirkegårdsmæssige funktioner på tilfredsstillende måde.

Af de sidstnævnte funktioner lægger man særlig vægt på en differentiering af trafikken, således at der fremkommer en klar adskillelse af den egentlige kirke-

gårdstrafik og den trafik, som et kommende krematorieanlæg vil foranledige. I den forbindelse vil man gerne understrege, at et eventuelt krematorium vil skabe et behov for en øget trafik, idet denne bygning må fungere som et fælles anlæg for samtlige byens kirkegårde og et ikke nærmere defineret opland.

Ved udformningen af forslaget har man tillige tillagt det værdi, at den foreslåede beplantning som allerede nævnt dels skaber den fornødne lævirkning, dels har træk, som er foreneligt med det jyske landskab, og sidst, men ikke mindst, er egnet for de jordbundsforhold, som er fremherskende på egnen.

En væsentlig faktor ved bedømmelsen af de indkomne projekter har været, at de ønskede bygningsanlæg på en karakterfuld måde og i arkitektonisk henseende er tilpasset det foreslåede kirkegårdsanlæg.

Ud fra de synspunkter, som her er fremsat, har dommerkomiteen samlet sig om seks forslag, der trods et forskelligartet syn på opgavens udformning er karakteriseret ved respekten for helheden og hensyn til landskabet, samtidig med at de tilgodeser alle kirkegårdsmæssige funktioner og begravelsesmæssige traditioner.

*Forslag nr. 21, mrk. 47012 —
 1. præmie kr. 10.000,00.*

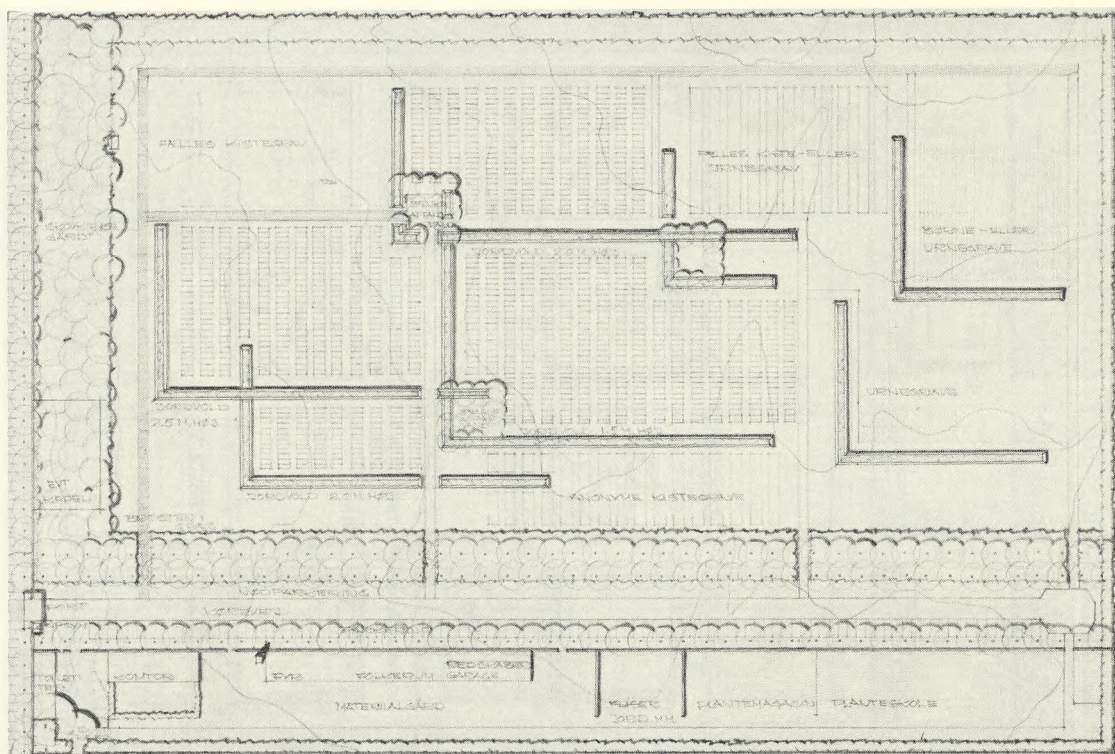
Dommerkomiteen har fundet, at dette forslag på grund af den klare hoveddisposition og dets mulighed for ude på den åbne slette at skabe et sluttet rum af stor æstetisk værdi, hæver sig over de øvrige indsendte forslag.

Forslagsstilleren har på en overbevisende måde løst placeringen af bygningsanlæggene og samtidig afklaret de trafikale forhold i forbindelse med disse anlæg.

Sammenholdt af den karakterfulde randplantning vil man få et begravelsesområde, der er karakteriseret ved spillet mellem lys og skygge og horisontale og vertikale virkninger.

Gennem den foreslåede udformning med øst—vestorienterede grave, som nu og da prydes af træer og en naturlig undervegetation, er det muligt at undvære servitutter for gravminder i de beplantede områder. Det er særlig værdifuldt, at alle grave er uden hegning, hvad enten de ligger i den klippede græsramme uden for skoven eller inde i skovbunden.

Dommerkomiteen føler sig overbevist om, at virkeliggørelsen af de tanker og ideer, der ligger til grund for dette for-

slag, vil resultere i et anlæg af utraditionel karakter og af stor skønhed.

Komiteen ønsker at føje til, at en afklaring af trafikforholdene i forbindelse med materialgården bør gøres til genstand for en nærmere bearbejdning herunder muligheden for etablering af en sekundær vejforbindelse til den omtalte materialgård.

*Forslag nr. 8, mrk. 13264 —
 2. præmie kr. 4.000,00.*

Blandt en række forslag, hvori er forsøgt opnået dels en lævirkning, dels en fast opdeling af kirkegårdsarealet ved anlæg af græsklædte jordvolde, har dommerkomiteen fundet, at projekt nr. 8 er det, der klarest udtrykker denne idé.

Forslagsstilleren har placeret indgangen mod Gullestrupvej i kirkegårdens længdeakse. Indgangspartiet er udformet som et hævet plateau, således at man herfra umiddelbart kan overskue hele kirkegården.

Anlægget består i øvrigt af 12 korsformede gravrum, omgivet af 1,60 meter høje volde, uden anden bevoksning end græs, medens den jordvold, der omslutter helheden, på ydersiden er bevokset af hanesporet tjørn og på voldkronen af popler (*populus robusta vernirubens*).

Imellem gravrummene er lagt 6 kvadratiske gårde, kranset af lindetræer.

Alle gangarealer er ligeledes græsklædte og befæstet med brosten.

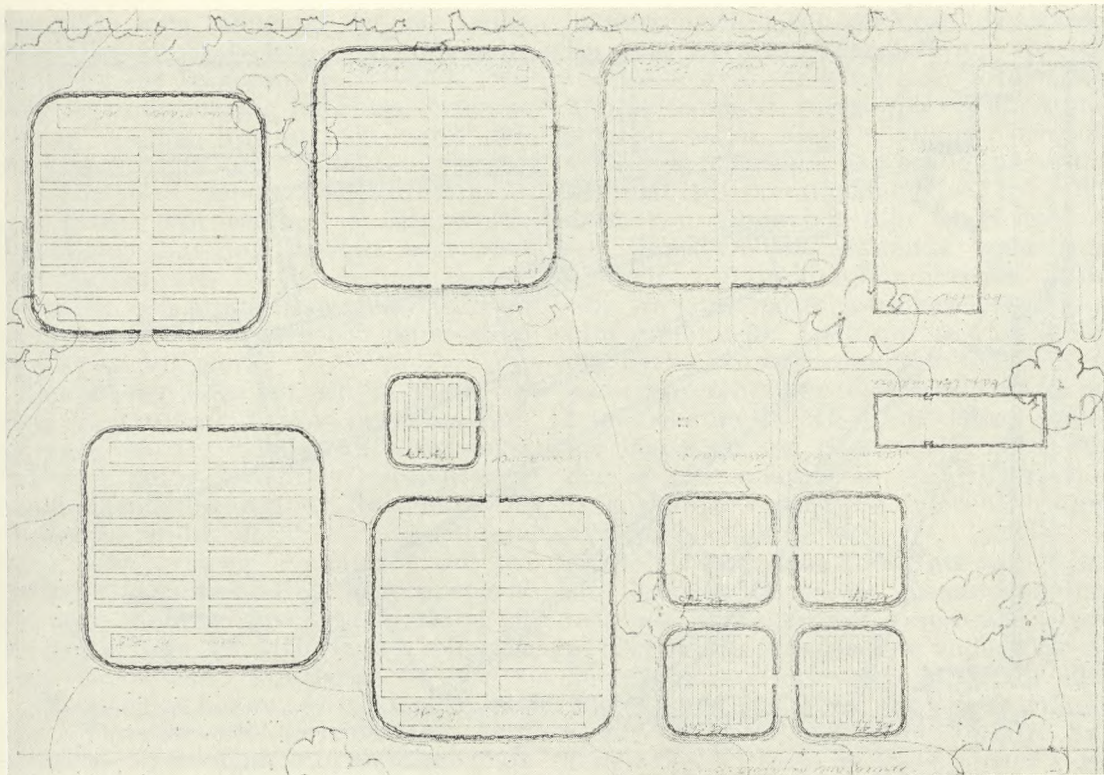
Selve hovedanlægget, bestående af de 12 gravrum og den omgivende vold, danner en markant helhed, som efter dommerkomiteens mening brydes i nogen grad af de 6 gårde og især af disses opragende lindetræer.

Det er en særlig fordel ved dette forslag, at hele voldanlægget kan udføres fuldt ud, selv om der ikke straks er brug for alle begravelsespladserne.

Liggende som et fast, græsklædt voldanlæg i det omgivende lidet kuperede landskab vil kirkegården umiddelbart efter etableringen fremtræde som et landmærke af stor skønhed.

Senere, når de omgivende, påtænkte parkanlæg ændrer landskabets karakter, vil den til den tid opvoksede beplantning på voldkronen bevirke, at en ny helhed, som også er tiltalende i æstetisk henseende, kan opstå.

Placeringen af kapel og materialgård m. v. er antagelig. Parkeringspladsen vil nok virke for dominerende, som den er vist, lagt midt for hovedindgangen.

147. Indkøb:
Arkitekterne
Jens P. Storgaard,
Anne og Jørn
Orum-Nielsen.

*Forslag nr. 14, mrk. 81150 —
3. præmie kr. 3.000,00.*

Dommerkomiteen finder, at dette forslag indeholder mange gode og fine enkeltheder, der udskiller det fra den traditionelle kirkegård. Man har således fundet den varierende højde i de kvadratiske gravgårde interessant, idet denne variation både i udformning og i farvenuancer byder på forskellige oplevelser ved en rundgang på kirkegården.

Parkeringspladsen findes at være rigtig anbragt ved Gullestrupvejen, hvorimod placeringen af kapel og materialgård kunne være løst på en bedre måde.

Det lave græstørvede, der omkranser såvel parkeringsplads som enkelte gravgårde, vil sikkert være af god virkning.

Trods mange gode enkeltheder i forslaget finder dommerkomiteen, at opgaven er løst på en ret traditionel vis.

*Forslag nr. 45, mrk. 77777 —
3. præmie kr. 3.000,00.*

Forslaget fandtes præmieværdigt for den smukke måde, hvorpå vor tids kirkegårdsideal er formet til en original og utraditionel helhed.

Kirkegårdsarealet er overvejende græsklædt, de nødvendige adgangsstier er as-

falterede, medens andre stier, der kaldes returstier, er brolagte, herudover er alle gange også mellem gravrækkerne græsklædt. Alle grave er øst—vest vendte.

Dommerkomiteen fandt det mindre godt, at den lange, blinde parkeringsvej med den ledsagende allé kunne lokke personer, der ikke er kendt med forholdene, ned til alleens ende i stedet for ind til gravene. Endvidere fandt dommerkomiteen, at kapelpladsen lå for tæt på Gullestrupvej (vejen langs vestgrænsen).

*Forslag nr. 6, mrk. 53889 —
indkøbt for kr. 2.500,00.*

Dette forslag er af dommerkomiteen foreslået indkøbt, fordi det bygger på en i kunstnerisk henseende smuk og klar idé.

Det består af en række helt selvstændige gravrum, indhegnet af 3 meter høje bøghekke og kan derfor anlægges, efterhånden som nye gravpladser bliver fornødne.

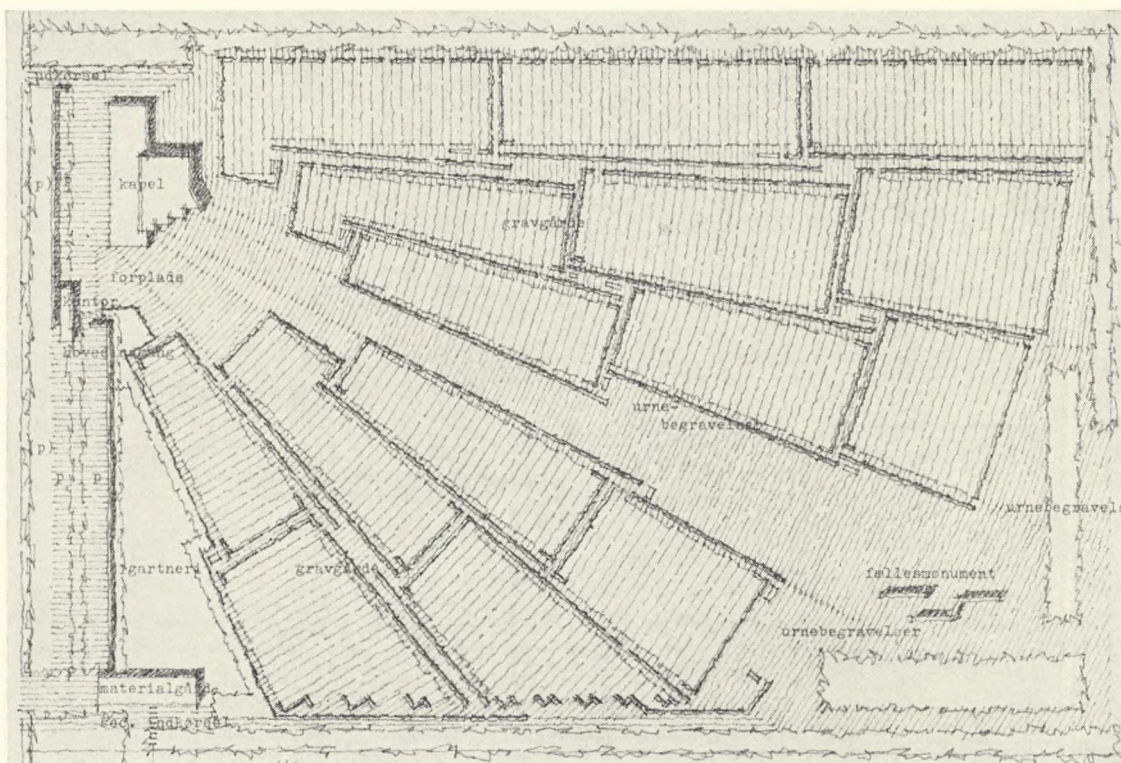
Det vil være af smuk virkning ved den frie placering i landskabet som en række sluttede beplantninger.

Vejanlægget er måske ikke helt funktionelt.

Forslaget er ikke i overensstemmelse med reglerne i kirkeloven af 1922 og kgl. anordning af 1953 om indhegning.

148. *Fremhævet:*
Brdr. Brochstedt-Christensen, Edstrand og Thyrring (arkitekter). Morten Klint og K. Lund-Sørensen (havearkitekter).

143—148:
 Alle mål 1: ca. 2000;
 nord op.

Forslag nr. 7, mrk. 35712.

Dette forslag vil dommerkomiteen gerne fremhæve som det bedste af en række projekter, der er komponeret med gravrum skråt placeret på arealet langs en diagonalt accentueret hovedakse.

Herning, den 4. november 1964.

Dommerkomiteen:

R. Bækgaard	Johan Pedersen
H. C. Nielsen	Georg Georgsen
Sven A. Hermelin	Sven Hansen
Søren Krogh	M. Kragh-Schwarz
J. M. Ringaa	

Bent Røgind.

Præmievinderne:

Forslag nr. 21, 1. præmie: Arkitekt *Knud Joos* og havearkitekt *Jørn Palle Schmidt*, Kgs. Lyngby.

Forslag nr. 8, 2. præmie: Havearkitekt *Knud Lund-Sørensen*, København, og arkitekterne *Edstrand* og *Thyrring*, Hørsholm.

Forslag nr. 14, 3. præmie: Havearkitekt *Peter Thorsen*, København, og arkitekterne *Edstrand* og *Thyrring*, Hørsholm.

Forslag nr. 45, 3. præmie: Billedhugger *Betty Engholm Michelsen* og havearkitekt *Torben Michelsen*, Sorø.

Forslag nr. 6, indkøb: *Jens P. Storgaard*, *Anne* og *Jørn Ørum-Nielsen*, arkitekter m.a.a.

Forslag nr. 7, fremhævet: *Brdr. Brockstedt-Christensen, Edstrand* og *Thyrring*, arkitekter, Herning og Hørsholm, *Morten Klint* og *K. Lund-Sørensen*, havearkitekter, København.

Dommerkomiteens afgørelser var enstemmige. Et medlem af dommerkomiteen, professor Georg Georgsen fandt dog, at forslag nr. 45 burde have haft en højere placering.

Gravvården — en gränssten och minnessten

Arkitekt SAR Claus Laurent

Frågorna kring människans bortgång från jordelivet har alltid varit och kommer väl alltid att vara lika svåra, ja i vissa fall omöjliga att fatta och besvara. Denna sanning kanske för många människor verkar att ha mycket negativ karaktär. Jag har dock fattat det så — och det med glädje — att just denna negativa